

IMMATERIAALI- OIKEUDET JA YLEINEN ETU

Rainer Oesch Mikko Eloranta Mari Heino Mira Kokko (toim.)

ALMA TALENT ■ 2017 Helsinki

Copyright © 2017 Talentum Media Oy ja tekijät
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-3069-5
ISBN 978-952-14-3071-8 (verkkokirja)

Kansi: Outi Pallari
Taitto: Marja-Leena Saari

Paino: BALTO print 2017 Liettua

Anna palautetta kirjasta: protoimitus@almamedia.fi

Sisällys

ALKUSANAT	V
LYHENNELUETTELO	XV
I JOHDATUS AIHEESEEN: YLEINEN ETU JA IMMATERIAALIOIKEUDEN SUOJA – MITÄ UUTTA?	1
<i>RAINER OESCH</i>	
1 Mikä on ongelma?	1
2 Lähtökohtana etujen tasapaino	6
3 Rajoitussäännösten ahdas tulkinta	8
4 Patenttioikeus ja yleinen etu	9
5 Tavaramerkkisuojan suhde vapaanapitotarpeeseen sekä täydentävään kilpailusuojaan	11
6 Tekijänoikeussuojan tavoitteet, keinot ja rajaukset ...	14
7 Immateriaalioikeudet jäljittelyvapauden rajoituksina ..	17
Lähteet	19
II KANSAINVÄLINEN JA EUROOPPALAINEN IMMATERIAALIOIKEUS JA PIRATISMIN ONGELMA	21
<i>MARI HEINO</i>	
1 Kansainvälisen yhteistyön alkuvaiheet	21
2 1960–1970-luvut: Havahtuminen piratismi- ongelmaan	26

Sisällys

3	1980–1995: WIPOsta GATTiin – ja takaisin WIPOon . . .	30
3.1	Euroopan talousyhteisön ensimmäiset linjaukset piratismia ja tuoteväärentämistä vastaan	31
3.2	GATTin Uruguayn neuvottelukierros 1986–1994	32
3.3	TRIPS-sopimus ja WTO:n myöhemmät vaiheet	35
3.4	WIPO:n internet-sopimukset	39
4	Euroopan unionin linjaukset piratismia ja tuoteväärentämistä vastaan 2000-luvulla	42
5	WIPO 2000-luvulla	49
6	Kehitys kansainvälisten järjestöjen ulkopuolella	50
6.1	ACTA	51
6.2	TPP ja TTIP	54
7	Lopuksi	58
	Lähteet	61
III	TIETOKANNAN SISÄLTÄMÄN TIEDON SUOJAAMINEN SUI GENERIS -OIKEUDELLA JA SOPIMUSMENETTELYILLÄ . . .	73
	<i>JUHO OHISALO</i>	
1	Taustaa	73
2	Sui generis -suoja	74
2.1	Suojan saaminen	74
2.2	Suojan laajuus	78
3	Sopimusoikeudelliset ratkaisut ja kilpailuoikeus	81
3.1	Sopimusvapaus ja yksinoikeudet	81
3.2	Sopimusten hyödyntäminen tietokantojen suojaamisessa	82
3.3	Kilpailuoikeuden suhde yksinoikeuksiin	84
4	Sui generis -oikeuden suojaaman ”huomattavan investoinnin” kohdentaminen	88

5	Yhteenveto ja johtopäätökset	95
5.1	Yhteenveto.	95
5.2	Johtopäätökset.	97
	Lähteet	99
IV	BIG DATA AND THE SUI GENERIS RIGHT IN DATABASES	101
	<i>TIO TIKKA</i>	
1	Introduction	101
1.1	Big Data – Definitions and Characteristics . . .	102
1.2	The Threats and Possibilities of Collecting Huge Batches of Data	103
1.3	Big Data Today.	104
1.4	Copyright in Information	105
2	Directive 96/9/EY – Definitions and Scope of Protection	106
2.1	Database	106
2.2	The Rights to a Database.	106
2.3	Object of Protection in the Directive.	107
2.4	Sui Generis – Protecting Huge Batches of Data	108
2.5	Renewal of Protection – Eternal Protection? .	109
2.6	Copying and Reuse of a Database	110
2.7	Substantial Investment	112
2.8	The Targeting of the Substantial Investment.	115
3	The Consequences of the Sui Generis Protection	117
4	Conclusion and Ending Thoughts	118
	Sources	121

V	HENKILÖTIETOJA SISÄLTÄVÄ TIETOKANTA – KONFLIKTI IMMATERIAALIOIKEUDEN HYÖDYNTÄMISEN JA HENKILÖTIETOJEN SUOJAN VÄLILLÄ	127
	<i>ANNAMARI VALKJÄRVI</i>	
1	Johdanto	127
1.1	Datan arvo nykyaikana	127
1.2	Henkilötietoja sisältävään tietokantaan kohdistuvien oikeuksien kollisio	129
2	Henkilötiedot	131
2.1	Tietosuojasääntely	131
2.2	Henkilötiedot ja niiden kerääminen	132
3	Henkilötietojen ja henkilötietoja sisältävien tietokantojen hyödyntäminen	135
3.1	Henkilötietojen prosessoinnin vaikutus henkilötietojen arvoon	135
3.2	Tiedon prosessointiin liittyviä riskejä tietosuojanäkökulmasta	138
4	Tietokannat	141
4.1	Tietokantojen immateriaalioikeudellinen suoja	141
4.2	Immateriaalioikeudellinen suoja henkilö- tietoja sisältävälle tietokannalle	144
4.3	Tietokantaoikeuden suhde henkilötietolain mukaiseen rekisterinpitäjän käsitteeseen	146
4.4	Rekisterinpitäjää velvoittavat tietosuoj- periaatteet ja käsittelyn edellytykset sekä rekisteröidyn oikeudet	148
5	Tietokantasuojan ja henkilötietojen suojan välinen tasapaino	150
5.1	Konflikti immateriaalioikeuden ja henkilön omiin henkilötietoihin perustuvien oikeuksien välillä	150
5.2	Rekisteröidyn vastuu henkilötietojensa suojasta	155

5.3	Tietokannan hyödyntämismahdollisuudet tietosuojasääntelyn valossa	157
6	Yhteenveto	162
	Lähteet	165
VI	LAAJALTI TUNNETUN TAVARAMERKIN SUOJAN RAJAT – SALLITTU VAPAAMATKUSTUS	173
	<i>MARIA OJALA</i>	
1	Johdanto	173
2	Laajalti tunnettujen tavaramerkkien suoja	176
3	Suojan saannin edellytykset	177
3.1	Aikaisemman merkin laaja tunnettuus	178
3.2	Tavaralajin merkitys	179
3.3	Yleisön mieltämä yhteys merkkien välillä	180
3.4	Epäoikeutettu hyväksikäyttö	185
3.5	Hyväksyttävä syy	187
4	Sallittu vapaamatkustus	189
4.1	Kilpailevat intressit	191
4.2	Perustavanlaatuisten vapauksien huomioiminen	193
4.3	Tavaramerkin funktioiden suojaaminen	195
5	Johtopäätökset	200
	Lähteet	203
VII	VÄRITAVARAMERKIN EROTTAMISKYKY JA SUOJA-ALA OIKEUSKÄYTÄNNÖSSÄ JA KIRJALLISUUDESSA	209
	<i>HEIDI TURPELA</i>	
1	JOHDANTO	209
1.1	Taustaa	209
1.2	Tavaramerkin erottamiskyvyn määritelmä	210
2	VÄRIN REKISTERÖINTIIN LIITTYVÄT ONGELMAT	214
2.1	Väri­merkin historia	214
2.2	Väritavaramerkki Euroopassa	217

Sisällys

3	Tavaramerkkidirektiivin 2008/95/EY rekisteröinti- edellytykset väritavaramerkin näkökulmasta	219
3.1	Merkki, kuvio tai vastaava	219
3.2	Värin graafisen esitettävyyden vaatimus	220
3.3	Värin kyky erottaa tavarat tai palvelut muiden yritysten tavaroista tai palveluista	223
3.4	Tapaus Libertel ja yksittäisen värin käytön kautta hankittu erottamiskyky	230
3.5	Väritunnukset sopimatonta menettelyä elinkeinotoiminnassa koskevan lain ja harhaanjohtavan kaupallisen alkuperän näkökulmasta	233
4	Johtopäätökset	237
	Lähteet	239
 VIII LIIKESALAIUUSDIREKTIIVIN VAIKUTUKSET		
	KANSALLISEEN LIIKESALAIUUSSUOJAAN	243
	<i>MIRA KOKKO</i>	
1	Johdanto	243
2	Liikesalaisuuksien kansallisesta ja kansainvälisestä sääntelystä	244
3	Liikesalaisuuden määritelmä	247
4	Liikesalaisuus vs. työntekijän ammattitaito	251
5	Liikesalaisuuksien suojaaminen vs. väärinkäytösten paljastaminen	252
6	Uudet oikeussuojakeinot	253
7	Lopuksi	254
	Lähteet	257

IX	PATENTTIEN TÄYTÄNTÖÖNPANON VÄÄRINKÄYTTÖ JA SIIHEN PUUTTUMINEN EUROOPAN UNIONISSA KILPAILUOIKEUDEN KEINAIN	259
	<i>MIKKO ELORANTA</i>	
1	Patentit kilpailukeinoina	259
2	Patentit ja määrävän markkina-aseman väärinkäyttö	263
3	Patenttien täytäntöönpano tuomioistuimissa	265
4	Patenttien täytäntöönpanon väärinkäyttö	267
5	Strategiset patenttikanteet	270
5.1	Tapaus ITT Promedia v. komissio	272
5.2	Pätemättömän immateriaalioikeuden puolustaminen ja relevantit markkinat	276
6	Vertailua EU:n ja Yhdysvaltojen lähestymistapojen välillä	278
7	Johtopäätökset	281
	Lähteet	287
X	GAME MODIFICATIONS – WORTHY OF COPYRIGHT PROTECTION?	291
	<i>JUSSI HONKASALO</i>	
1	Introduction	291
1.1	Modding in the Gaming Industry	291
1.2	The Typology of Modding	294
2	Initial Ownership of Game Mods	297
2.1	The Historical Perspective: Treatment of Game Mods under U.S. Law	297
2.2	The Framework for Assessing Game Mods under Finnish Law	299
2.3	Applying the Framework to the Typology of Modding	305
3	Summary and Conclusions	314
	Sources	319